

Elinkeinonharjoittajan vastuut

► Omaan yritystoimintaan liittyvät vastuut samoin kuin omien resurssien kannalta kohtuulliset vastuun määrät on tunnettava. Tässä tietokortissa esitellään keskeiset elinkeinonharjoittajan vastuun tyypit.

Vastuut tunnettava

Sopimuksen laatu punnitaan usein vasta ongelmatilanteissa, koska sopimusrikkomusten ja ristiriitatilanteiden yhteydessä ratkaisuja etsitään ensisijaisesti sopimuksesta. Elleivät osapuolet ole vastuistaan erikseen sopineet tai ovat sopineet niistä puutteellisesti, asian selvittely perustuu myyjälle usein varsin ankariin lain säännöksiin. Järkevän yritystoiminnan mukaista on varautua riskeihin ennakoon laatimalla tarkkoja, vastuukysymykset selventäviä sopimuksia. Omaan yritystoimintaan liittyvät vastuut samoin kuin omien resurssien kannalta kohtuulliset vastuun määrät on tunnettava.

Elinkeinonharjoittajan keskeisiä vastuun alueita

Tunnetko seuraavat vastuukäsitteet ja oletko mahdollisesti joutunut vastuuseen niiden perusteella. Mitkä vastuut koskevat sinua ja mitä vastuita olisi mahdollista esim. vakuutuksilla jakaa tai pienentää. Tunnetko vastuunrajoituslausekkeet?

- **Virheestä tai viivästyksestä johtuva vastuu.** Virhevastuu määrittyy yleensä sen mukaan, mitä sopimusosapuolten kesken on sovittu. Ellei asiasta ole erikseen sovittu, virhemäärityksiä tulkitaan lain säännösten perusteella. Kauppalain säädökset ovat yleensä myyjälle ankarat.
- **Ankara vastuu.** Esimerkiksi kuluttajansuojalain mukaan myyjä on aina velvollinen poikkeuksetta korvaamaan tietyt välittömät vahingot.
- **Tuotevastuu.** Yrittäjän velvollisuus on korvata vahingot, jotka aiheutuvat hänen valmistamastaan, tuottamastaan, maahantuomastaan tai (joissain tapauksissa) myymästään tuotteesta. Vastuu koskee henkilölle tai yksityiseen käyttöön tarkoitettulle omaisuudelle aiheutunutta vahinkoa. Perusteena on, ettei tuote ole ollut sitä liikkeelle laskettaessa niin turvallinen kuin mitä on kohtuudella ollut aiheutta olettaa. Tuotevastuuta ei voida sopimuksin etukäteen poistaa, mutta vahingon sattumisen jälkeen korvauksen määrästä on mahdollista sopia.

Kyllähän mies vastuunsa kantaa – pitää vain selvittää kaikki vastuut ja varautua niiden laukeamiseen

- **Kansainvälinen tuotevastuu.** Suomen tuotevastuu on suppeampi kuin monissa muissa maissa, joissa kaikki tuotteen aiheuttamat vahingot on korvattava. Kansainvälisillä markkinoilla onkin otettava huomioon, että tuotevastuuseen liittyvät riskit ovat huomattavan suuria.
- **Vahingonkorvausvastuu.** Vahingonkorvauslaki säätelee yleisesti vahingon korvaamisesta. Siinä määritellään korvausperusteet, säädellään työnantajan vastuuta sekä rajataan korvattavia vahinkoja ja vastuunjakautumista.
- **Isännänvastuu.** Työnantaja vastaa vahingosta, jonka työntekijä aiheuttaa sivulliselle tai työtoverilleen. Vahingonkorvauslaki säädettiin aikanaan työntekijöiden suoja-säännöksi. Sama vastuu on kunnalla, valtiolla ja muilla julkisyhteisöillä niiden palveluksessa tai luottamustehtävissä olevien henkilöiden aiheuttamista vahingoista. Työnantaja voi vaatia työntekijältä korvausta, jos kyseessä on tahallinen teko. Muuten asiaa sovitellaan.
- **Tietorekisterin pitäjän vastuu.** Henkilötietolaki tuli voimaan 1.6.1999 korvaten henkilörekisterilain. Laki määrittelee henkilörekisterin ja rekisterinpitäjän käsitteet. Rekisterinpitäjä on velvollinen korvaamaan sen taloudellisen ja muun vahingon, joka on aiheutunut rekisteröidylle tai muulle henkilölle tämän lain vastaisesta henkilötietojen käsittelystä.

- **Vastuu ympäristövahingoista.** Vuonna 1998 voimaantullut ympäristölaki velvoittaa ympäristölupamenettelyn piiriin kuuluvia yrityksiä osallistumaan ympäristövahinkojen vastuunkantoon. Suomessa näitä yrityksiä oli v. 1999 noin 1000.
- **Elinkeinonharjoittajan vastuu erityistilanteissa.** Elinkeinon harjoittamisen erityismuotoja (esim. sähkölaki ja ydinvastuulaki) koskee oma lainsäädäntö. Näissä elinkeinonharjoittajan vastuu ulkopuolisia kohtaan on ankaraa, tuottamuksesta riippumatonta. Ankaraa vastuuta edustaa esim. räjäytystyön tekeminen.
- **Tuottamusvastuu.** Pääsääntöisesti vahingonkäräjän on näytettävä toteen tuottamus ja aiheutunut vahinko. Sopimuksessa on usein näytettävä toteen myös huolellisuus.
- **Kuljetusoikeudellista vastuuta** ulkopuolista kohtaan määrittelee mm. laki rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta. Vesilain nojalla aluksen omistajan on tuottamuksesta riippumatta korvattava vahinko, joka aiheutuu aluksen törmäyksestä, sen aikaansaamasta aallokosta, kipinöistä tai vesistöissä kulkemisesta muuten toisen maalle, laitokselle, pyydykselle tai muulle omaisuudelle. Moottoriajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä aiheutuvat vahingot korvataan pääsääntöisesti liikennevakuutuslain perusteella. Ilmailulain määräyksiä sovelletaan vahinkoon, joka sivulliselle aiheutuu ilma-aluksen käyttämisestä ilmailuun.
- **Potilasvirhevastuu** tarkoittaa lääkäreiden ja muun hoitohenkilökunnan vastuuta potilaille aiheuttamistaan hoitovirheistä.